

Augustus hó 24^{én} 1844.

Előfizetési díj félre postán és helyben borítékkal 6 forint, boríték nélkül házhoz küldve 5 forint e. pénzben.

Megjelenik hetenkint négyszer egy egy iv.

NEMZETI UJSÁG.

32. sz. Szombat.

Előfizetheti minden cs. kir. postahivatalnál s helyben a szerkesztőségnél, Zöldkert utca 488 szám alatt földszint, a hivatalban.

Tisztán írott czimeket kérünk. Levelek a szerkesztőségnek czimzandók.

Alapítá **KULTSÁR ISTVÁN** táblabíró, kiadja özvegye.

TARTALOM.

Hazai napló. Korunk ügyei. (Korszerűségek.) — Vid. lev. Baranyából (évnegyedes közgyűlés — a Drávanak új átvágása, — némely nagy uradalmaknak határidő tüzetett ki urbéri póreikre nézve — Lippe hg ajánlata. — Liptóbeli. (közgyűlés. — jegyzőkönyvi hitelesítés. — főmlgu m. k. udv. cancelláriai parancsok. — nmgu m. k. helyt. tan. kegy. intézmények. — honfűsítés. — Kliegl gépe — a káptalanok o. gyűlési szavazatára nézve. az országgyűlési követeknek utasításul adatott annak pártolása és meg a jelen o. gyűlésen törvény-általi biztosítása sat.)

Külföldi napló. Spanyol-, Francia-, Német-, Törökország.

Bel- és külföldi telegraph.

Lapvizsga. Budapesti Híradó.

Társ. és Intéz. Siket-néma intézet keletkezése Pesten. — Pesti kényszerítő dologház. — A pestbudai hangszegyesület.

Élet, irodalom és művészet. Könyvismertetés. Szádvár, rege. Pesten, 1844ben. — Pestiműkiállítás 1844. Somogyi Aloiztól. — Nemzeti színház.

Hirdető.

HAZAI NAPLÓ.

Korunkügyei. Korszerűségek. Sok a magyarnak teendője ez néhány év óta, a híres nyolczszázados álombuli fölébredés óta t. i. mindennapi beszéd, uton útfélen hallható szöveget köztünk. S csakugyan azon sok közszó s közbeszéd közt, melyek — mivel tán valami csillogó van bennök — olly könnyen mennek át a közönség szájába, alig van, melly ennél igazabb volna. Ezt érezzük mindnyájan, s kit bővebben vagy szűkebbül áldott meg Isten tehetséggel, akarattal, tetterővel, többé kevésbé mozgásba jöttünk e nemzet nagyja s apraja, és tanácsolgtunk, okoskodunk, vitatkozunk, sőt cselekszünk és végzünk is mindenfelől, minden oldalról. S bárha vannak is, kik híres szalmalángunkat nem ok nélkül vetik szemünkre, s bár ha igaz, hogy kevés vagy kisszerű cselekvény jár ollykor köztünk magasra boglyázott és mindenkép kiczifrázott szöhalmozás kíséretében: de ki nem tudja, hogy az embernek általában — s így, nemesak a magyarnak — természetében fekszik, cselekvéseit szavakkal kíséreni; sőt ki fogja tagadni, hogy a szó maga igen sokszor a legnagyobb tett és cselekvés? Vagy nem szó volt az, mellyet Széchenyi gróf évekkal ez előtt legelőször füleinkbe rivált? nem szó volt e, csupa szó s ollykor áradozó beszéd, mellyet a ns gróf azóta olly gyakran ismételt köztünk, mellyeket elmondott könyvekben, hírlapokban, gyűléseken és egyesületeknél? S így tehát a gróf, a sok szónak elmondója, tán nem cselekvés embere? midőn szavával ébresztett, egyesített, tetterőt öntött belénk, akaratot és munkásságot fejtett ki bennünk, ollyannyira, hogy cselekvésnek indulásunk végre maga is sokalni kezdé, — mind ez, mert szó ésísmét csak szó által vitéttet véghez, nem volna e tehát egyéb pusztá szónál, pusztá beszédnél? Sőt elenben azt hisszük, van ember és van tér, kinek és a mellyen hatni csak szóval lehet, kinek szava cselekvés. . . És illy tér többi közt a hírlapok és folyóiratok, mellyeknek roppant befolyását a közönségre sőt a nemzetre is sehol nem tagadhatni, s

mellyek cselekvése nem áll egyébből szónál. Tiszteljük tehát a szót, hazániai, az okos szót, melly virága a belőle gyümölcsül kifejlő tettnek, s bárha őrizkednünk kell is minden pusztá s czéltalan beszédől, de tartsuk ezt is ollyannak mint a jónak elkerülhetlen kíséretjét, mert valamin igaz egy részről, hogy a szó a legszebb tett lehet, szintolly igaz más részről, hogy ollykor ezernyi szó tömkelegéből fejlik ki az egyes tett, egyes cselekvés.

Az idején ejtett okos szó könnyen megtermi gyümölcsét, s illyenkor azt mondjuk: a tárgy, melly szóba hozatott, korszerű, kor kívánata, s azt tartjuk egyszersmind, olly tárgy, melly nem korszerű, hasztalan pendítetik meg, visszhangra nem talál, nempártolatik; ambár gyakran ezzel egészen ellenkezőleg azt lehet állitanunk, hogy a tárgyat épen a szóba hozás tette korszerűvé s addig sem a kornak sem a kor egyes embereinek távulról sem fordult meg eszében; — melly dologban azonban az a legveszedelmesebb, hogy gyakran tartunk korszerűnek olly dolgot, melly sem a mostani sem bármely más korba nem illenek, míg ellenben igen gyakran eszünkbe sem jut, szót emelni vagy intézkedni olly dolgok körül, mellyek bármikor pendíttessenek meg, mindenkor egészen korszerűnek, a kor szükségjei közé számítandóknak találtathattak.

Ne menjünk messze példakint, tekintsünk szét magunk körül. Van elég tárgy és ügy köztünk, melly fölötté korszerűnek tartatik, sőt vannak szavaink is, mellyre a kor mint egy kizárólagos igényt csinál magának, mintha gondolná, hogy ha a szót bírja, lehetlen értelmével nem bírnia; az illy korszerű szavak és szójárások közé tartozik minden fölött a szabadelmőség a fölvilágosodás.

Fölvilágosodás, szabadelmőség! milly arany értelmű szavak. Valóban ollyanok, mellyeknek minden korban otthonosnak, mindig korszerűnek kellene lenniök, úgy hogy rájuk egyik korszak a másiknál nagyobb mértékben igényt ne csinálhasson. Az embernek rendeltetése, értelmi s erkölcsi művelődésben minél nagyobbra haladni, s ez előhaladások egyikének a fölvilágosodás, másikának a szabadelmőség — liberalitás — felel meg, s így mind kettő keresendő az által, ki emberileg megfelelni akar kötelességeinek. S miért van mégis, hogy a legjobb szándéku, legszentebb akaratú embernek ollykor szégyenkednie kell, midőn e két igen korszerű szót hallja kimondatni, vagy épen magára alkalmaztatni? A megfejtés igen könnyű; vannak minden kornak kedvenc eszméi, mellyeket annak minden embere folyvást szem előtt tart, ezen eszmék igen jók, szentek lehetnek ús-képíleg, ideálilag; de kevés az ember értelemben és akaratérben olly hatalmas, hogy a kitűzött eszményképet elérhesse, magát hozzá alkalmazhassa, s így mit cselekszik? minthogy az eszményt, melly változhatlan, nem lehet, legalább az azt bélyegző szót alkalmazza magához, s így aztán mivel bizonyos az, hogy a fölvilágosult ember minden babonán, vakbuzgóságon, álhiten nem csügg, sőt azoktól minél mentebb maradni iparkodik, követni akarja őt a fölvilágosultnak látszani akaró is, de értel-

me nem eléggé edzett, akarata nem eléggé tiszta lévén az ált a valóból, a jót a rosszul megkülönböztetni, azt véli, ha durva kezekkel neki indul, s mindent a mi hit, a mi kegyelet, kiirt kebleből, ezzel egyszersmind magába oltá az erények legnagyobbikat: a liberalitást, a szabadelmőséget, s értelmét az által, mivel belőle egy pár babonát kioltott ugyan, de gyökerét metszé egyszersmind sok jónak és igaznak, melly különben kebleben fölesirázott volna. ki tudja, milly fölvilágosultta tette! . . . S ki től halljuk még is uton útfélen a szabadelmőséget, fölvilágosultságot legtöbbször emlegettetni? épen az alszabadelmőség, álfölvilágosultság ez utóbbi bálványzótól, mert mikép a koldus szájában legtöbbször fordul meg a pénz emlegetése, mellyel nem bír, úgy illy embereken is azon jó tulajdonoké, melly nem sajátjuk. — Korszerű e tehát a szabadelmőség, a fölvilágosultság? Igen is annyiban, mennyiben ezeknek minden korban kellne uralkodniök; de mennyiben velök jelenkorunk kiválólag birni állítatik, valóban — fájdalom — nem korszerű.

Valamin egyes eszme s gondolkozásmód gyakran állítatik egyes kor tulajdonának, mondatik egy vagy más idősakban kiválólag korszerűnek, szintugy lesz gyakran egyes ember korszerűvé, a kor kedvenczévé, ollykor hosszabb rövidebb ideig vezérevé. S ahhoz, hogy a kor az egyes embert illykép fölkarolja, néha valóban igen kevés kivántatik: értésenémelly korszerűségnek, merész eljárás egyiknek vagy másiknak törvényszerinti vagy törvényellenes kiküzdése körül, s ha még ehhez netalan keményebb vagy épen törvénybe ütköző büntetés járul azon részről, melly a főnállókat mindenek fölött megőrizni tartja hivatásának, s így az újítók, újítás után vágyók vagy azt előmozdító üldözöket vagy visszariasztásait hivatásából eredő kötelességül tartja, — azonnal megteremtve van a korszerű ember! Természetes dolog, hogy az illy korszerűséget hosszabb ideig megőrizni, föntartani, gyarapítani ember kell a gatra, mert észlethetség, szilárd akaratér, a közügyek körüli folytonos küzdelem és buzgó fáradozás nélkül olly hamar enyészik az, miként jött, s korszerűvé lett ember bukása nagyobb mértékben szégyenletes, mint minőben dicsőséges vala fölemeltetése. Mindenek fölött pedig bizonyos igazságul megjegyezhetjük azt, hogy a világ kezdete óta nem volt, és nem is lesz végeig ember bármely nagy, eszes, buzgó s jó akaratú, ki ha a közügyekre kormányzólag vagy irányadólag befoly, minden oldalról, minden osztály részéről teljesen kiküzdje a népek, honfűsáinak szeretetét, ki minden részről korszerűnek mondassék. Maga vallásunk isteni alkotója, nem üldözöttet e halálra? nem mondatott e ki rá a gyalázatos ítélet, mert: „Jobb egy embernek elveszni a népért, mintsem a nép vesszen egy emberért?” Majd minden embernek, de bizonyosan minden osztálynak különös igényei, törekvései vannak, mellyek közül úgy állnak némelyek homlok egyenest szemközött egymással, hogy egyiknek megfelelni a másik megtámadása vagy legalább sérítése nélkül teljes lehetetlen, s így

ELET, IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Szádvár. rege. Pesten, 1844. Eggenberger József és fia m. t. társasági könyvtárosoknál. Nyomtattott (1). Ara 40 kr. ezüst pénzben.

Ki nem emlékszik vissza örömet a korra, mellyben Kisfaludy Sándor gyönyürü s annyira magyar szellemű regéit olvastatá? A költemények e nemét kedvelni annál több okunk van, mert az valódi magyar termék, mihez hasonlót a külföld nem mutathat föl, s annál több okunk van ohajtani, bár minél többen akadának költőink közül, kik az irodalom e terén munkálkodni kedvet kapnának. — A jelen költemény külfömrára nézve eltér annyiban Kisfaludy Sándor regéitől, mennyiben nem nyolcz hanem tizenkét soros versekben ír, mint Himfy szerelme van írva, s a mennyiben az itt uralkodó s jelenen izlésünkkel nem egyező lábatlan verselést is elkerülte a szerző, verseit trochausokban adván. Belsejére nézve azonban a meg nem nevezett szerző jelen költeményét e nemből alig tekinthetjük többnek kísérletnél, mellynek egyes helyei jogosítanak ugyan, idővel érdekes műveket várhatni tőle, melly azonban mind egybefüggésére nézve igen laz, mind a verselésre nézve, eltérve azon minden esetre dicséretet érdemlő törekvéstől, hogy lábatlan versek helyett trochausokat ad, nagyon pongyola. — A költemény irányát azonban méltányolva kell megemlítenünk, melly irány a végső versszakban világosan kimondva lévén, idézzük azt mind ezert, mind pedig azon czélból, hogy az olvasót az író verselésével megismerkedtessük:

V e g s z ó .

A mit a végzett regéhez

Szólni én még akarok:

Legyetek baj- és örömben
Hűk a hűhez magyarok!
Ez, mi boldogít a földön,
Boldogít túl sírodon,
Nála nélkül egy jövőd van —
Es ez — veszned kell oh hon!
Mert kit Isten elhagyott már,
Arra csak sir s kárhozat vár.
Melly nemzetnek nincs hite?
Eljen bár — nincs élete!

Pesti műkiállítás 1844-ben.

Somogyi Aloiztól.

Annál nagyobb örömmel adjuk tisztelt, leginkább távuli olvasóinknak ideai műkiállításunk vázlatát, mennél magasabb érzettel mutathatánk a festészet itt képviselt minden nemének legjelesb darabjai között honi művészek dolgozataira; és mennél lelekelőbb azon közkívánatunk ruinelelőbbi teljesülte, hogy: az alkalomhiány — és szegénységünk miatt nálunk nem igen hasznos főtészet önállóságára és dúsabb virágzásra jusson. De nincs is messze az idő már, ez első alap megtéve honunk egyik érdemű főpappjának az egri patriarcha-érsek már Pestre szállított nagyszerű képtár-ajándékával és a már eddigis örvendetes eredményt eszközölt müegyesület eddigi lelkesedésével kiviendi. — kivált, ha mellé országos közbenjárás lépnd, — hogy ifjaink, kiknek keblet a művészet nem-tője hevíti, elkerülhetlenül csak határainkon túl képezthessenek. És így lesz Isten segítségével festészademia honunkban, melly mellözhetlen föltétel a művészet terjesztésére; nélküle az alkalomhiány író és elfojtó nyomása alól csak kevés szerencsésebbek menekülhetnek, és számos művészsikra — mert nincs mi éltesse, — keletkezten el is

enyészik. Azonban, midőn ideai műkiállításunknak vázlatát kívánjuk adni, ennek folytában kijelentett ítéleteinket távul sem kerjük kimerítő critical, hanem csak egyeni véleményül tekinteni; és ezen figyelmeztetés után, ha karját nyújtja a nyájias olvasó, lépünk a művészet csarnokába.

Kellemes meglepés bemenetnél, hogy az ott föllállított képtárogó művek mind honi művészeké. A le x y Corvin Matyas szobra mintában (223), jellemző szép bár kisszerűbb; legszebb itt, üdvözítőnk a keresztfán Diemann-tól (230) márványból, a tagokbani arány, kifejezés, egyaránt kiemelesre méltók. A bájos vidéki kis Esztergomból látható itt öt gyps mű, és nem esalodunk, ha Duresinszky-és társaiban Marco Cassagrande tanítványait véljük föllelni. — Az olaj festvények első számain kevésbb érdekkel nyugodt pillanat Fortner Arnidáján (7) állapodik meg; a rajz pontos, nem tagadható rajta a müncheni iskola, a háttér tintáin lehetne ueni észrevétel. „Viszsaemlékezés Dalmátországra: Mayerhoffertől (8) jeles egy képske. Izkovicz oláhpásztorán (11) jellemző buskomolyság ömlik el, Szüle havasi tájképe (13) ügyes eset műve; melly után Schaffer esendeleten, mint e nemből remeken (16) az előadási hűséget valamin a finom, szorgalmas kidolgozást egyaránt bámulhatni. (megvette B. Orczy György.) Goebel Károly szerencsétlenczi (21) látásán rokonszeny, könyör és fájdalom keletkezik a nezőben (már megyan veve); Choor romjait (22) gyöngébb dolgozatnak véljük; Sieber hazai virágzataival (12) együtt, minthogy tisztelettel függjenek a jeles művek mellett. És helyén lesz itt kérdeznüi alkalmilag, vajjon minden oldalulag jóváhagyható-e az elv, hogy csak eredetiek fogadhatnak el? Sokan fogják erre felelni: inkább jeles másolat, mint gyenge eredeti; — mert figyeljünk csak a minden tekintetben jeles K. H. művésznő 104 számalatti másola-

mig nemely egyes ember legnagyobb hazafinak kiáltatik ki egyik osztály által, míg minden szava, minden tette tetőtől talpig korszerűnek mondatik, ugyan ő addig gyaláztatik, rágalmaztatik más osztályok által, mellyek benne érdekeiknek ellenét látják. Hazánkban is, mellyben nemelylek a pártok alakítását, organisálását oly korszerűnek, kifejlésünkre oly szükségesnek tartják, mintha minden historiai alkotmányt elfeledtek volna, melly épen bennünket magyarokat taníthat mindenek közt kiválólag, hogy elejétől fogva pártoskodások martaléka s áldozatja valánk, — hazánkban is többfele már a főnálló s érdekeiben tüzeesebben vagy laudatában harcot küzdő párt, mellyek egyre határozottabb színezetet öltének magukra, mióta a journalismus magas hivatásához főlebb emelkedik: — s adja Isten! (mert az igaz meggyőződést minden párt emberrel tisztelni kell), adja Isten, hogy ha küzdve állnak is honunk ilyen ferfiak egymással szemközt, egyben megegyezzenek mindenha, egyben egy szív, egy lélek legyen vezérszavuk: mivel lélekkel szerették a közhatást minden pártok fölött, s küzdelmeik — ha egymás ellen is — de ennek javára, fölvirágoztatására legyenek irányozva, s valóban arra is szolgáljanak.

A szavakról és emberekről dolgokra s tényekre térvén által: hány eszme pendített meg már lelkesen közöttünk, mellyet igen korszerűnek találtak, s mellynek korszerűsége mégis alig állt föl egyik ujságnaptól a másikig, amár sok olyan volt közöttök, mellyek egész a kivitelig, sőt a folytonos föntartásig szigorú s fáradhatlan küzdelmet érdemeltek volna? E korszerű eszmék és törekvések közt főhelyet foglal el ötven év óta folytonos küzdelmünk nemzetiességünk föntartására, nyelvünk jogainak kivívása körül, — s bár keveset értünk is el mind eddig aránylag, mind a mellett, hogy e részben nem volt párt kebelünkben, melly az ügyet szentnek nem tekintette volna, annyit azonban örvendve tapasztalunk küzdelmünk gyümöleséül, hogy a nemzetiesség s a vele összekötött nyelvügy korszerűségét az idegen ajkuk is érzik és átlátják már közöttük. S midőn e részben mindnyájan nem csak egy értelemben leszünk, hanem midőn „Hunnia minden lakosa teljesít kötelességét,” az e tárgy körüli küzdelem csak akkor szűnik meg korszerű lenni; a mi — bár minél előbb megtörténjen!

A harcok idők szülték a ludovica föllállításának szándokát. A harcok időkét béke váltotta föl, s így amaz eszme megszűnt e korszerű lenni? Távol legyen! mondhatjuk inkább: a kor nem érti kötelességet, vagy bele fáradt az ezen ügy körüli hasztalan küzdelembe; mert hogy a hazának békére színtügy mint harcra ügyes és gyakorlott fia legyenek, ez csakugyan mindenkor korszerű igazság, azzal együtt, melly tanítja: si vis pacem, para bellum. — A polytechnicum eszméje ellenben nem épen oly rég pendített meg: s tán azelőtt, midőn rá ki sem gondolt, nem lett volna e korszerű? — Egy ember elevenen eltemetetik, vagy legalább eltemetettnek híreszteltetik, s szó hangzik el halottasházak felől, mellyet mindenki korszerűnek talál; s mivel még másik illy eset nem esett tudunkra, megszűntek e a halottasházak korszerű eszme, emberiség kívánta szükség lenni?

Számtalanok még, mik végzendőül, megindítandó állanak előttünk, s teendőink sorát, valamint ügyeink körül a végrehajtói buzgóságot, ne az határozza meg, kiáltottak e a szőnyegen levő s közöttünk fönforgó tárgy korszerűnek vagy nem, mert illykép örök kapkodás lenne dolgunk; hanem mit egyszer érett megfontolás és körülményeink tekintetbe vétele kivívás tár-

gyaul jelelt ki, ne gondoljunk vele, ha azt a hónap nap megszűnik is mint korszerűt ajánlani, mert felejtkezze meg bár róla a könnyen felejtkező népszózat: de mi a hazának és emberiségnek egyszer korszerű, ritka esetben nem marad az korszerű mindenkoron, s ha mi ma szükséges volt, holnap tán nélkülözhetőnek látszik is, eljőhet a holnap és holnapután, midőn ismét beáll az elfeledett dolog szüksége kivált oly intézmények körül, mellyek nem egyes esetek orvoslását, de honunk minden oldalról fölvirágoztatását czelozzák. Δ**

Vidéki levelezések.

Baranyából. Folyó hó elején tartatott nálunk m. Somsich Pongrácz főispánunk elnöklete alatt énegyedes közgyűlésünk, és többi közt megterítették a szükséges lépések, hogy a Drávanak azon új átvágása, mellyet Verőcze legújabb hatalommal kész vala akadályoztatni, létrehozassék, természetesen ismét csak a szegény adozó nép költségén és vérejtékével, jöllehet az legkevesebb fogja élvezni annak jövedelmeit. Valóban Baranya népe legújabbán a Drávanál és a Dunán roppant ingyen munkákat vitt véghez. Maga a fiatal Lippe herceg csodálkozott, midőn egyszerre 30,000 embert látott a minap ottan ingyen dolgozni napokig, hol csak a nagy uradalmok veszik hasznát annak, mit a szegény jobbhagyók annyi fáradsággal és költséggel kénytelenítettek véghez vinni. Reméljük azonban, hogy ezen abnormis, igazságtalan nem mondjuk égbekiáltó állapot, nem fog már soká tartani. Szép példát adott illy munkákat létesítésében tavai fons. Károly főherceg, ki 3000 pförntöt adott egy dunai átmetszés létrehozásakor szegény adozóinknak. De nemcsak a Duna és Dráva hanem utaink körül is sokat izdadt legújabbán népünk, a többi közt a Mecsekben át olyan utat készít jelenleg melly akár melly országnak is becsületére válnék. — Nyertünk ugyan ezen közgyűlésben Kajdacs Antal urban ujdunij hivatalnokot, azaz esöndbízost. Adja az ég, hogy esöndünk biztos maradjon minden előfogatási pazarlás nélkül! Lelkünkre mondjuk, hogy ha valahol, van még az előfogatok dolgában sok önkény és visszaélés. Mikor fogja egyszer a büszke magyar mondhatni, mit büszkén elmondhat sok más nemzetbeli: Eső szél, hó, fergeteg behathat ugyan honfitársaink legszegényebbikének kunyhójába, de nem az önkény? Végre csak azt említem még közgyűlésünkről, hogy szeretett főispánunk nemelylek nagy uradalmaknak határidőt tűzött ki urbéri póreikre nézve. Hála azért a derék emberbarátnak. — Közönségesen tudja van már, hogy Lippe herceg megvette a nagy és szép dárda uradalmat; de érdekes azt is tudni, hogy ő hge rövid idő múlva olly virágzóvá fogja azt tenni, millyen a szomszéd belyei uradalom, mellyet fons. Károly főherceg már egész kis paradicsommá változtatott át. Fog, ujdunij, Lippe herceg posztó- és bőrgyárt állítani és több posztát megnepesíteni. Igért is már 8000 pförntöt az eszkéi csatornához. —

Liptóból. Liptó Szent Miklós, aug. 11én. Megyénk ez évbeni harmadik, és a juniusi tisztújító szék után első közgyűlése folyó hó 5én kezdődvén, csak tegnap fejeztett be. Az érintett tisztújítások megbukott párt legjelesbjeinek meg nem jelenése; a megjelenteknek a győztesek iránt azon maga vétele, hogy restauratio előtti hivatalos működéseiket is bírálgattak, s a győztesek részéről, midőn szeretett első alispánunk igenis elfogalva, a második jegen tovább tovább repül a szán, a perlekedő felek helyettesítést szorgalmaztanak, tanúsított abbéli törekvés, hogy a megbukottak közül legyen bár hozzájuk a perlekedő feleknek teljes bizo-

dalma, s ők lettek volna az illető perekben előbb a választott bírák, senki ne helyettesítessék, mindenkit meggyőzhettek arról, hogy a restaurationalis meghasonlások által fölzigatott kedélyek még le nem csillapítvák. — Azonban a közbizodalmat érdemlő elnök első alispán olly bölcsen vezérelte a jelen tanácskozásokat, hogy eredményeikre ns Liptó megye csak büszke lehet. Első napon bevett szokas szerint egy kisgyűlésnek jegyzőkönyve hitelesítettvén, olvastattak a fömlgu magyar kir. udv. cancellariának k. parancsai, s ezeknek elvégzésével a mlgu m. kir. helytartó tanácsnak kegy. intézményei, mellyeknek egyike megyeinknek meghagyta, hogy nemelylek kebelünkbeli községek a Béla folyón fölállítandó hidvám ellen felsőbb helyen benyújtott panasz iránt, szükséges jelentést veleményével együtt terjessze föl, kevés vitákra szolgáltatott alkalmat. Nemelylek ugyan azt sürgették, hogy e jelentés kidolgozására és veleményezésére ne azon bizottmány küldessék ki, melly a kérdéses hidvámot javasolta fölállítatni, és az iránt P. M. urral szerződést kötött, hanem más, és pedig annál inkább, mivel nagyon is lehet attól tartani, hogy az előbbi bizottmány, ha csak a következetesség kedvéért, a hidvám mellett nyilatkozni fog; — de kisebbségben maradtak. Mi ohajjuk hogy az ismételve kiküldöttek, az ellenfél aggodalmát megszüntessék, és inkább a panasz alapokait, mintsem a következetességet tartásuk szemük előtt. Itt meg kell jegyezni, hogy Béla egyike a számos liptói folyók legragadozóbbikának, és a Vág után legnagyobb, több ágban folyván medrét csaknem minden évben változtatja. Az azoni hidak minden évben újra építésének szüksége nagy költségekbe kerül, miért is a hradeki kincst. uradalom az ezen hidakkal összekapcsolt vámról lemondott. Valami húsz év óta e hidakat a nemes megye építtette, és tarja fön, a vámszedést egészen megszüntetvén; de ez a házi pénztárra iszonyú teher, mi a megyét legújabbán arra bírta, hogy a hidvám visszaálltassék. Az ellen panaszoló községek a bélai hidakat leginkább használják, mert a szükséges fát csaknem egyedül Hraderkől kapják. Egy másik k. intézményre, melly a kebelbeli czeheket kiváltságaikban föntartatni parancsolja, következő végzés keletkezett: A műpar szabad kifejlődését a megye rendi mindenkép pártolva, miután köztapasztalásból észrevenniök lehetett, hogy a mesteremberek nemelylek czehebeli kiváltsági czikkék paizsa alatt egyedúráságot üzni, s a czebbe be nem fogadott mesternek keresetét korlátozni törekednek, o. gyűlési követeink oda utasítottak, hogy a czehek iránt még a jelen o. gyűlésen kimentő törvény alkottassék. — Következve tárgyalattak a törvényhatóságoknak levelezései, s o. gyűlési jelentések. B. Stubenszky Fülöpnek egész díj lefizetése mellett honfiusítás adassék. Hogy a marhalopás, melly a terjedékes pusztákkal bíró alföldön nagyban üzetik, megszüntessék; s a marhákkal kün tanyázó pásztorok erköllestelen életmódjuknak eleje vétessek, ns Liptó megye megegyezék abban, hogy a csanádi indítványhoz képest az 1836: 6. t. czikk 3. s a 10. t. czikk ide vonatkozó szakaszainak kényszerítő erő adassék, mindazonáltal a törvényhozás sikeres módokról, s intézkedésekről gondoskodjék, hogy a kényszerítő törvénynek kivethetősége kellőleg biztosíttassék, s a tagosztályt, és legelő-elkülönítést megelőzni fogott fölmérési költségek mikint elviselése tekintetéből szegényebb sorsú közbirtokosokra, nehogy a jótékony törvény fönakadást szenvedjen, avagy pedig ezeknek tönkre jutását következtessen, figyelem fordíttassék. — Klegl József hazánkfa betűszedő s osztó gépe egy a hongyülésből kinevezett bizottság által szem-

tára (Rembrandt anyja), és tegyük vele párvonalba több gyöngye, mondhatni silány eredetű, s kérdjük, nem lenne-e mondhatlan tapintatlanság az eredetieknek adni csak helyet a műkiállításban, csupán azért mert nem másolatok! Egy jó eredetűnek gondos másolata, áldásosabb a kezdőre mint a magaragyottnak első eredetie. Zimmermann reggeli Garda-tónál (26) kevés benyomással van; Stotz vadász jelenete (27) szép; Altmann tájképe zivatar után. (28) szintügy lehetne tájkép zivatar előtt; Rosenthal kert jelenetében (29) minden elleniteletek mellett nevezetesen az urasokban jó az arckifejezés. Rosenthal ur a grebenben fényes előmenetelt tehet. A közelgő zivart Peyer Henrik látképe (35) jól fejezi ki, és illy képek látásánál szállja meg a nézőt a művésznek műven lengő szelleme. érezzük a tikkadt leget, a lassan emelkedő szél furtjeinkkel játszik, míg orkánna nevekelve vadul robban a meghajtott eszerek tetőin át. Kedves illusio, melly többet mond minden díszetnél. Sieber „nelumbum” (34) egy barátunk jót mosolygott. Gáál „dög” (37) szárnyas állatú: ege több életet és szorgalmat igényelne. Száze jeles esetű tájképe, (39) mellett háládatlan helye jutott Endrikovics tájképének (40). — opposita, iuxta se posita. — Az első osztály végső képei egyaránt esinosak, különösen Swoboda Eduard halásznője. Míg nehány szót a későbbben beküldött, és az első teremben helyezett művekről, mellyek kétségkívül e terem legjelesbjei közül valók. Andrassy gróf arcképe (231) nagyreményű hazánkfiától Borsostól tanuja a művész derék esetének. A jeles és előbbi műkiállításainkról díszesrelesen ismert Kargling Henriettától egy ülő kis lány a legkedvesebb látvány. Ki ne ismerné a jég és hólepte mezők és lapályok, fagytól csillámzó tavak pozíciát annyira fölfogta Van Haanen Remigust? volt

alkalmunk mult műkiállításunkban gyönyörű téli tájképeit bámulni, ez idén egyetlen műve ékesíti a képesarokot, szépségben téli tájképeivel ugyan nem vetélkedhető de azért mesterileg dolgozott tájképe holdvilágnál (242). A messze benyuló háttérből kiesillamó hold bájosan világítja az egymásba bonyolult, főlebb szaggatott fölholet, siri esendül szellengette fűszálain a vizmelletti vidéknek, mellynek a csendes éjben hajókotelet vonó pár ember ad életet. Soknak tetszését megnyerő nevezett művész testvére Van Haanen György (243) műve „szeretőjét szánon vivő hollandiai paraszt”; a finom festett nő jobbában lámpást tart, mellyből arczára vetődvén a sugarak, a csillogó jegen tovább tovább repül a szán, az éj homályában, a hollandiaitól tolatva. Kedves benyomását nevelne e műnek a háttér fölholet színének változtatása. A második teremben Rieger „tengeri véze az irlandi partokon” (47) jó mű. a habok könyűdek. — Beck Vilmostól arczkép techniai kidolgozása nagy tehetséget tanúsít, és valamint terjedelmére az ideai arczképek közt legnagyobb, úgy minden bizonyonnyal Barabas 129 és 142 alatti remek arczképei mellé állítható. Szerény ítéletünk szerint a folsóruha fénye balról kevéssé igen fehé. — Végre, mit Ammerling két műve mellett fölötte vagy látni a honfi a híres Markó. tájképe előtt (51) állapodik meg; a (körülbelül) 3' hosszú, és aránylag magas kép czime „mythologiai alvó alakokkal tájkép”, ára 700 fr. pengő. Ha emlékeztünk nem csak ezen Markó nem legelőször ékesíti a pesti műkiállítás teremeket; különben a kép szép, minden darab főhő meleg és maga a természet, minden rész a képből nagy művészhez illó; szép mű, de a kiállítás tájképeinek korán sem legszebbike. 51-el a 113 hátran mérkőzik. Ugyan jeles hazánkfiától Markótól még egy kis kép van (152) „tájkép közelgő ziv-

vatarral”, mellynél, minden jelességei daczára is azon gondolat ölik föl nézőben, hogy a híres magyar Claude Lorrain nem jelesb művei kerülnek hona fővárosa műkiállításába! — Milly szép, milly életteli Hansch salzkammerguti tájképe (53), és milly kedves benyomást okoz Mayer János sz. Janosa (50), ez utóbbi annál inkább, minthogy a keresztény és illetoleg egyházi festészet képviselve az idén alig van. — Gyönyörű Hunyady János Kapistran barátja karjai közt, s a szent vacsorának vétele után való halála, Weber Henriktől Pesten (56). E honi történetekre vonatkozó kis képen, kevés téren sok érzet van kifejezve. Az áldásos emlékezetű nagy férfi karszékben ül, és az oltárszentség vétele után, barátja a nagy Capistran karjaiban, égre emelt és hátrahanyató fövel mul ki; a háttérben álló hű magyarok könyeznek vezérok halálán, míg Capistran és a szentséget nyújtott pap komoly arcznyalma fájdalom, de azt is tanúsítja, hogy a hit vigasztaló szavaival, imádsággal kísérték a hőst végpillanatáig. Kivánjuk, hogy illy sikerteljesen folytassa művész e pályát és festékedeskája meg ne száradjon a honi történetbe vágo megrendelések miatt. Igen szép, mint tárgyira, mint elrendezés és kidolgozásra nézve Richter Vilmos az utolsó kenetkez menete (58). Távolban közeledik ajtatokodóktól követe a pap, menyezet alatt hozván a szentséget, míg előtérben magyar gyalog katonák, s őranyájuk előtt fegyvert ragadva, a szentség követésére készülnek. — Goebel lakadalomba utazása szorgalmasan van dolgozva; mesterileg esetetve a homályban el el maradó bérezi part fölnyuló fenyőivel, a könnyen festett sajka mellett ellebbenő zöld hullámok, a távolban uszó csónakok vizgató terheikkel; csak hogy nem mindig estetiái is egyszerűsind, a mi természetes. — Asmon Rosa lia szép esestet bir „leány az ablak-

léltessék meg, mely ha a kísérletet kielégítendőnek találja, a gép országos költséggel hozassék létre. — A káptalanok o. gyűlési szavazata nézve, és Lipótmezei rendei az 1608: 1. cikk világos rendelete mellett nemcsak o. gyűlési üléssel, hanem vokssal is fölruházott káptalanbeli követek jelen állását, mivel az o. gyűlésre meghívottnak, törvényes büntetés súlya alatt ott megjelenni tartoznak, visszának, sőt reájok nézve sérelmesnek is elismervén, követeiknek utasításul adják, hogy a sz. kir. városok o. gyűlési szavazatuk tárgyalás alatt már létező szabályozásának hasonlatosságára még a jelen o. gyűlésen törvény hozassék, mely által a káptalanok o. gyűlési voksa a képviselői kellekkel meg egyezőleg méltányosan elrendeztetni fognak. V a t t m a n József udv. belső seborvos honfűsítése földijának elengedése mellett történjék. — A szepesi XVI városok kerületének, nemkülönben a Jászkon s hajdu városok, s a tengermentéi kerületeknek rendezése a jelen o. gyűlésen okvetlenül eszközöltessék, s ő fölségének kegyelmes jóváhagyása alá mielőbb fölterjesszessék, mely rendezési ügyben a sz. kir. városok elrendezése érdemben kijelölt vezérelvek szolgáljanak zsinórmértékül. — A bányatörvénykönyvet illetőleg az az utasítás adatott, hogy miután kebelünkbeli Szent-Iványi nemzetség köztudomásra kiváltság mellett bányászati jogokat, s hatóságot gyakorol, úgyszinte kiváltság, nemkülönben ennek következtében az illető bányamivelőkkel kötött szerződések alapján a vámbért századok óta szakadatlanul szedi, — az illető kiváltságos igazai mindenkép megóvassanak.

KÜLFÖLDI NAPLO.

Spanyolország. Villalonga general segédével jul. 27. az algesirasi révbe jött. Két spanyol hajó tömördek izraelitát szállított nőstől és gyermekestől Tarifa s Algesirásba, hol a szegényebbek minden szükségességgel elláttak. — A minapi összeesküvés szövegének mindennap új számai fölözöttnek föl, és mindennap új elfogatások történek, mind ennek daczára az igazgatók nem szűnnek meg kártékony működéseiket folytatni. — Castellane gr. és Duchatel vicomte Barcelonát elhagyták, a királynők utra készülnek. — Számos tisztet fosztatnak meg állomásaiktól, s pedig olyanok, kik az alkotmányos ügy körül érdemeket szerzetek magoknak, és többnyire fiatalok, vagy a bergarai szerződés carlistai által pótoltnak ki.

Franciaország. A kamrai ülések augusztus 5-dikén zárattak be. A „Moniteur” a páirkamra ülésének kezdetét délutáni 2 órára tevő, azonban du Nord nagypesétör miniszter már 1 órakor fölolvassa mintegy tíz pár előtt a királyi rendelményt. A miniszterium elleni ebben azon szándékot látják, hogy a követkamrának, ha tán ez Taif felől vitakozásba bocsátkozni kedvet mutatott volna, ezt lehetlenné tegyék, minthogy a charta egy cikkelye iránt a kamrák egyike sem tanácskozhatik, ha a másik nincs jelen. — A követkamrában de la Rochejacquelin, Billault és Berryer szóltak Taif felől; Guizot azonban ismételve minden nyilatkozást mellőzött, s Villemain fölolvassa a királyi rendeletét, mire a kamra szétoszlott, miután a közép néhány tagja, s a miniszterek a szokot vive le roi-t fölkiálták, s mint egy ellenzéki lap mondja, minden viszhang nélkül.

A „J. des Débats” egy vezércikkében, mely hirtelen ismét békésen hangzik, Maroccorul mondja miszerint jul. 15. óta azaz Bugeaud marsal három napos táborjárása óta Usdatól dél felé — több ütközet nem történt. A francia főconsul és Bugeaud marsal egyáltalában kívánták, hogy a maroccai kormány elhatározó rendszere

bályokhoz nyuljon Abd-el-kader ellen, kinek fegyveres jelenléte mind a két ország határán folytonos őrszeitközéseket szül, mi oknál fogva Abd-el-kadert erőszakosan ki kell üldözni a maroccai határokból.

A „Globe”, mely hasonlóképp ministeri lapul tekintetik, sokkal harsziasabb hangon szólal föl: Aug. 4. — ugymond — vége a maroccai császárnak engedett határidőnek, s minthogy nem valószínű, hogy a Franciaország által elebe terjesztett föltételeket betöltsé, így e pillanatban hajóhadnak ágyai már három nap óta dörognék Afrika partvidékén. Joinville hg utasítása oda hangzanak: „Aug. Isejen, ha a francia ultimatum föltétlenül el nem fogadtatik, Tangert minden ágyutelepkéből lödöztetni, minden maroccai hajót elsüllyeszteni s marocci minden partvidéki pontjait a középtengeren sorra lödöztetni.”

Egyik francia lap beszélése szerint, az usdai táborjárás alkalmával a francia csapatok egy honfűsítészaditának meg, ki több mint 30 évig volt rabszolga s minden reményét elveszté, honát valaha láthatni. Ő a vígopera színházban sugó volt, s utóbb Tangerbe jutott, hol szerencséséjét keresé. Egy napon, messzebb távozni merészkedvén, mörök rohanták meg s rabszolgául maguknál tartották. Sürkertelen szökési kísérletek után Dominique végre különös öröme láta a törzsököt, mellyhöz tartozott, útnak indulni, hogy a francziák ellen sikra keljen. Első puskaszóra, barmilly öreg és gyöngye volt, őz könnyűségével bírtak lábait, s átszőkött övéihöz. Estve elbeszélései az egész csapatot bámulásra ragadák, a szegény ősz sirt örömeiben.

Bugeaud marsal eddig 5000 lovas és 12,000 gyalogot kapott erősítésül Franciaországból... Anyai bizonyos, miszerint az alkudozások, mellyek, Bugeaud marsal és a császár fia, Muley Mohammed, közt Ben Hamida közbejárása által megkezdettek, a francia tábor hadi munkalatainak további folyamát nem akadályozzák, s minden körülményeknél fogva nem lehet varni amaz alkudozások szerencsés eredményét.

Algirbol jul. 30-dikáról szóló levelek szerint Bugeaud marsal minden parancsnoksága alatti csapatokat La moriciere tábornok kormányra alá adotts maga csak mint főhelytartó akar szerepet viselni. Lamoriciere 10,000-re menő seregét két csapatra (Bedeau s Pellissier vezérlete alatt) és egy tartalék csoportra osztá. E seregeknek jul. 23-dikán kellendett a táborot elhagyni s maroccai földre rontani, hogy így kényszerüljön a császár az eleje tett föltételeket aláírni.

Több magán levelek ezen táborzat helyéről közlik hogy a császár Abd-el-kadert száműzte, ki azonban fegyveres kézzel ellenállt: úgy hogy a két afrikai hatalom közt harc ütött ki, vagy legalább készülöben van.

Az aug. 15-i „Moniteur” Joinville hgnek a hadi miniszterhez intézett telegraphi úton érkezett következő jelentését közli: „Tanger előtt aug. 7-én Folyó hó 4-én Nyon ur ultimatumára elfogadhatlan válasz érkezett. 5-én Hay urat bátorságban tudtam lenni. 6-án megtámadtam Tanger erősségeit. Nyolczvan löveg felelt. Egy óra mulva hallgatott tüzelesük, agyu telepjeik összelődözve voltak. Veszteségünk emberekben igen csekély, a hajók roncsolata nem jelentős. Az európai consulok lakta szállások megkíméltek.”

Németország. Majna vidékéről. Mit végzett legyzen az orosz czár Victoria királynővel, mit a porosz király Ischlben a status cancellárral s a császári birodalom fejével, azt természetesen csak a részvevők tudják. De hogy ismét Franciaország az 1840-hez hasonló elszigetelése s a francia politikának keleti működésének meghűsítása volt kítűzve, csekély fáradsággal ki lehet találni. Azon-

ban Lajos Fülöp esodálendő taticus. Mai állása más mint 1840ben vala. Spanyolorsz. az angol befolyást kiszorította: a nápolyi udvart megnyerte, s a pápai hajlandóságról biztosítva van: Athenben azon meggyőződést gyökeresíté; hogy egyedül benne lehet némi alapossággal bizni, Dániát és Svédhont érdekeibe vonta; s nem sokára valamennyi nagy hatalmat horgonyára keríti, s apró szövetségek halójával körül övedzendi, úgy hogy ellene seholy sem működendhetnek erőhatalommal. E mellett megtamadhatlan állásban tartja magát, mindig csak védőleg lát a munkához minden kitélhető engedményeket ad, minden lehető elégtételeket nyújt. S mily alkalmas időben mutatkozik a keletiek és angolok vakbuzgalmi megszakadása! ez által a terítési ügy politikai érdeket nyert, mire előbb senki sem gondolt! s ez által Lajos Fülöp önkényes sereget nyert, mellynek hódolása s föláldozása nem ismert határokat. A francia papság exaltatioja a missiók ügyében leírhatlan, még mindig emelkedésben van, és a legveszélyesb állomások azok, mellyekre még mindig leginkább tolaodnak: csak valami tudósítás kell a keresztények megveretetésükről, üdöztesükről, s azonnal háromszor több jelenté magát, az esettek helyének kipótlására. E buzgalom kétségtelesen utóbb a nemzetet ragadja meg és politikájának más iránt, más ihletést adand. Im itt van Franciaorsz. jövődjé melly egyszersmind Europa ujonszületésének punctum saliensé.

Törökország. Egyptomra nézve fontos esemény adta elő magát, az alkirály jul. 27 elhagyta Alexandriát, és Kairóba utazott, onnet Meccaba menendő s mint mondá a kormányról lemondandó. Elutazása előtti este még családja tagjait is eltöltötte a megjelenéstől, Ibrahim pasa szinte mint a francia consul, ki e bámulatos esemény valódi indokát tudni kívánta, s melly a legelőkelőbb részvételt gerjeszté, el nem fogadtattak. Gyakori tanácskozmányok tartattak, az iránt, mit kelljen a jelen esetben tenni. A nagyhatalmasságok consulai is értekeztek egymással, mit irjanak illető fejdelmeiknek. Alexandria nyugott volt. — Ismail bei Ibrahim pasa másod szülötte Bécsben az első miniszterrel és egyéb magas személyekkel, kikhez ajánlva volt, megkülönböztetéssel fogadtatott. Az orvosok szembajának, melly miatt ez utat tette, gyógyíthatásával biztatják. —

Augusztus 6-án Constantinápolyban a főnebb emlitettük egyptomi eset miatt a nagy vezér nyaralójában rendkívüli tanács tartatott, mellyben elhatározatott, hogy Maslum bei Mehemed Ali igazság minisztere s ügyvivője haladéktalanul Egyptomba menjen Mehemed Ali e lépésének forrasát kikutatandó.

Bel- és külföldi telegraph.

Nagyvár ad. Igen jól esik az ember lelkének az önzésre hajló században olly jellemekek találkoznia, kik e kor divatos büneitől menten maradván, az emberbaráti szeretetet nem csak szájukban hordozzák: hanem e jótékonyan nemes indulatot tettekkel is tanúsítai förekesznek korenkint. A napokban szép jelenet tanui voltunk mlgos és föl. hg Hoh en lo he Sándor ur ő magassága f. hó 17-én magas születése napját ülvén élete 50-dik évét ére el. Volt tehát vendégség fogják számtalanok mondani, és evés és ivás. És mi nekünk jól esik kijelenteni, mikint e jámborok hitőkben fölötte csalódnak. Igen ő magassága vendégelt, de vendégei városunk szegényei, nyomorultjai és elhagyatottai valának, számszerint 56. Megható volt a hivatalosok arczán korenkint föltűnedező öröm; hála és meglepetés jeleit szemlélni; szivható a szegények körül mesterkétlen nyájassággal, megelőző készséggel és szeretet-

nál című festményében (61); Lavos József „leány, az urnapi szent menethöl” című festménye előtt pedig (62) nem remélem, hogy ment volna néző el, ki a legkellemesebben nem lett volna meglepve az élvezet által, mellyet a képen előmólt ártatlanság és ajtatosság okoz: Ruprecht Adele kissé élesen rák föl színeit tanulmány főjében (63). — Kiss Bálint szegény özvegye (64) minden tekintetben jeles, különösen a magános lak. a szomorú csoportozat, az özvegy, gyermekeivel; azonban az égből több olvadékonyságot, a középtávúli hegy, és fákban más, tisztább színt, és pontosabb dolgozást szeretnének látni. — „Szapary Péter, Hamsa bégnek szabadságát és életét ajándékozza” festvényben (Schmidt Józseftől) nemes tartása van a darab hősenek, a többi gyengébb. — Mayer János falusi borbélyja ügyes kére mutat. 67, 69, 70. gyönyörű tájképek; Waldmüller bérczi részlete (67) pusztá ugyan kevéssé, de a bércek közt, minden a mi szemünkbe ötlök, csak fák, szikla és patak és egy kevés víz; ezek pedig itt mesterileg dolgozva ki. Küss szőlőfűrtjei (71) legszebbek a gyümölcsdarabok közül. — Schiavoni alvó vénusánál (73) csakhamar eszünkbe jutnak mindazon, a mult kiállításoknál is ismert, és mindennemű helyzetekben festett női bájtalakok, mellyeknél folytonosan tanusitá a művész, hogy mindig test és örökké testszínbe mártott esetei női keesek leleplezésére szánják. E nemű festmények sokkal inkább tetszenek a többségnek mint a meztelen igazság. Schiavoni e szakban fölötte ügyes és kimeríthetlen. Alvó Venusában azonban, úgyszinte 107. és 137. alatti műveiben is nem véljük elég tisztáknak a színezetét.

Nemzeti színház. Aug. 14. „A pajkos jurista” vigjáték 5 flv. „Kotzebue „Pagenstreiche” című eredetije után megmagyarosította Baranyi Péter. — Aug. 15.

norma-nap lévén a színház zárva volt. — Aug. 16. harmadszor „Örökség” eredeti dráma 5. felvon., írta Obernyik Károly. E komoly színmű, melly látványosságunkhoz szokott közönségünk tetszését annyira megnyeré, hogy rövid idő alatt ma harmadszor, habár nem tömött, de még is szokottnál látogatottabb színházban ismételtetett, kornkbeli esekelyvny fonalaút szövi előtűnk, mellynek színlhelye Pest. Schmid Christian pesti nagykereskedő s gyártulajdonosnak két rokona van: Matild és Pókfalvi Vince; az öreg gyermektelen lévén, végrendeletében mindenét a kedvelt leánynak szándékozik hagyni, s a darab meséje a körül forog, mikint törekszik a nemesi göggel teljes, de üres eseményű Pókfalvi Vince nagybátyjának és szándokait megsemmisíteni, Matildot az öreg kegyeiből kitérni s az örökséget önszámára biztosítani. E cél elérésére hathatós eszköz mutatkozik a fiatal eselszövő előtt Christian idegenkedésében minden nemestől és születés által emelt föurtól; — ugyanis Matildnak épen illy nemes születésű földes ur, Nyáray Lajos, a szerelmese, ki midőn a leány kezét az öregtől megkéri, a mondott idegenkedésnél fogva visszautasítatják. Itt ugyan a fiatal szerelmes párnak illetet volna kevesebbé hirtelenkedni s némi kísérleteket tenni, ha tán az öreget maguk iránt kedvezőbb gondolkodásra bírhatnák, s épen nem látjuk motíválva, miért e hirtelen történt visszautasítás után Lajos egyszerre szökésről és titkos esküvésről gondolkozik. Ok tudják azonban, mit tesznek, s maguk is veszik hasznát hirtelenkedésüknek és egyszersmind vigyázatlanságuknak, mert midőn a szökésről értekeznek egymás közt, Vince kihallgatja őket, s a dologban saját malmára vizet látván, szándékukat titkon elősegíti. A titkos esküvés megtörténik, mit Vince intézkedései által az öreg megtudván, Matildot kitagadja. Hasonlóképp jár Nyáray Lajos is, kit a pol-

gári születésű lányval történt összekelés miatt szinte kitagadnak szülei. A házaspár nyomorban él, annyira, hogy az e közben léleekben fásulni kezdő Lajos válásról gondolkozik, mi által szülei iránta ismét kiengesztelődének; a válás azonban elmarad. — Az öreg Christiánt Vince olyképp körül korlátozá, hogy hozzája öt év alatt Matildnak semmi tudósítása nem juthatott el; mi több az öreg még csak azt sem tudhatja meg, hogy Matild törvényes házasságban él, hanem fölvaszt ágyasnak gondolja őt. Ebből látjuk, hogy Vincének mindenestre ugyancsak szemes és furfangos fiézkónak kellett lenni, annál inkább, mert ez idő alatt mindnyájan egy városban laktak: Pesten. Végül azonban — tudnivaló, hogy az ötödik fölvonásban — megtudja az öreg ur Matild lakását, s elmege látogatására, hol egyszersmind a törvényes házasság is tudtára esik, s itt a kibékülés előkövetkezik, miután egy Vince s Lajos közt történt párvialdalkalmával az első városi rendörök által elfogatik (—mellesleg legyen mondva; e rendőri szemesség kétség-támaszt bennünk, ha valjón a dolog csakugyan Pesten történt e! —) s elzáratik. — A szerzőt e lapokban volt már alkalmunk ismertetni „Főúr és pór” című szomorujátéka ismertetésekor. Jelen műve szinte szép tehetségnek mutatja jeleit, s ha némely hosszadalmasságokat és egy pár a tartalom elmondása közben érintett — valószerűtlenséget kivesszünk, azt eredeti színműtárunk élvezetdusabb darabjai közé számíthatjuk, s annál ohajtva várjuk „Főúr és pór” szomorú játékának valahára színre kerülését. — Aug. 17. Lendvay Márton javára 33szor: „Szökött katoná” Szigligetitől; nagyszámu közönség előtt. — Aug. 18. „Mátyás diák”; népszínmű írta Berkli. 4y.

Nemzeti színház. Kedden aug. 27. először: Két Baresay. Eredeti dráma 4 szakaszban. Írta Jósika Miklós.

tettel forgolódo herezeget és nemes szívü közel roknát szolgálai látni. Az ebédnek vége lön: s betűszert beteljesedtek a zsoltár e szavai: „ettek a szegények és megelégedtek.“ S hogy a nemes szívü herezeg e jeles napot még emlékezetesebbé tegye, a nyomorúság megvendégelt osztályosai között pénzalamiznát osztja ki, s vendégei ezer áldás kívánás közt távoznak. — Lehetlen meg nem említenem azon népünk szokására és uralkodó hajlamára vonatkozó eseményt, miszerint: e szegény véreink között is találkozték, ki ő herezegéséért, mint mondá: „a szegények atyjáért“ nem várt ügyességgel poharat ürítsen. Vajha ő magaságának e nem első szép példája, ha más alakban is, számos követőkre talál. Vajha a gondviselés és szerencse kegyeltjei örömeiket jótékonyssággal párosítanak. Kődi. — Hírlik, hogy a bordeauxi hg nővére balkézre Blacas hg fiával házassági szövetségre lépett. — Nyugati Flandria polgármokai a kerületi helytartókat községek nevében megkérték, hogy ezentul hivatalos közlésekben ne a francia, hanem a flam nyelvvel éljenek. — A szász király nbritanniai utából Dresdába visszatért. — Victoria hirálnőnek most született fia yorki hgnek czimeztetendik. — A porosz trónörökös hg Anglia, de különösen Skotia látogatására indult, Victoria királnőnek akkor fog tisztelkedni, ha betegágyát elhagyandja. Hozzánk magyarokhoz csak nem hoz a szerencse fejedelmeket, szép hazánk becei pedig megjutalmazná a kandságot. A külföldiek előtt azonban csak Pestig tart Magyarország. — Kopitár Berta cs. kir. tanácsnok és az udv. könyvtár öre, az elő slaviszták legnagyobbikainak egyike Bécsben aug. 10én rövid betegeskedés után meghalt. — A spatolói két hajógyárban 1838—1842ig 49 új hajó épült, ezenkül Trauban 54, Milnaban 21. — Svédhonnak országos jövedelme évenként 9,902,203 tallér. — A mult évben az összes orosz birodalomban 8220 egyén lett különféle szerencsétlenségéek áldozata, 1734 emberrel több mint 1842ben; legtöbb lelte halálát vízbe fuladás által t. i. 4668. — A kaukázontuli tartományokban nagy sáska seregek mutatkoztak. Hasonló panaszok érkeztek Krimből. — Az 1836. czári parancs következtében eltebe lepettett népkönyvtárak száma jelenleg 42. Ezek a polgárisodásra nagy befolyást gyakorolnak, ámbár eddig csak 1200—2000 kötetből állanak, kivéve az odeszait és tambovit, hol 10—12,000 kötet találtak, a közönség részvéte ezen intézeteket tetemesen gyarapítja. Nem lehetne e Magyarországhban e szép orosz példát követni? — Uraim emeljük népünket, oktassuk, hogy nemzeti jóllétünk józan lakosok által megállapítássek, biztosítássek. — Bethure parisi könnyvnyomó de Lamartine összes munkáit 450,000 frankért vette meg. — Az indianai törvényhozásban egy rendelet áll, mely egy phrenolog hivatalnokai állomást sürget, mellynek kötelessége leend kormányzók és mind olyan személyek fejét, kik pénzügygel foglalkoznak megvizsgálni, s képességük, vagy az ellenkezőről bizonyítványt adni. — A Missisipitől nyugatra lakó indus törzsökök száma 1842ben 45re ment, és összesen 236,799 lélekből állottak. Az egyesült státusok különféle tartományaiban még 9 törzs lakott. Valamennyi vörösbőrű száma keleten és nyugaton 393,000 főre ment. — Taglioni Parist elhagyta, hogy Olaszországban kipihenje magát, s a színpadtól örök búcsút vegyen. E sylphid jelenleg 43 éves. — Bizonyos Ablitzer csoda találmányt tön, melly által a könnyvnyomásra kiszámíthatlan haszon háramlik. Ő a betűkre azon érzésvégely helyett, melly eddig használtatott, ezentul aczelt szándékozik alkalmazni, terve kivételére egy gépet talált föl, mellyel minden erőtetés nélkül napjában 80,000 betűt lehet készíteni.

LAPVIZSGA.

Budapesti Híradó, (28ik sz.) „Vukovár fumei vasute vagy más combinaatio? Vezércikk. Jelen cikk mintegy feleletül szolgál a fumei kerület érdemes követeinek azon észrevételeikre, mellyeket a Budapesti Híradó vezére „Néhány szó házámfiához Magyarországnak Fiumévali összeköttetése tárgyában“ című iratára tettek. Ugyanis az említett iratban szerző a Vukovár fumei vasut helyett egészen más — szerinte — körülményeinkhez alkalmazottabb, olesőbb, — kivihetőbb s így célszerűbb — közlekedési combinaiot ajánl t. i. 1) A Luiza út megvétele, és a rajta eddig szedett vákok megszüntetését. 2) Egy dunai nagy hajókkal hajózható csatornát Eszék és Brood között. 3) Egy gazdaságos vasutat Sziszek és Károlyvár között. Szerző számítása szerint ezen egész közlekedési vonal 5,760,000 pengő forintba kerülne s így csak nem egy harmadába azon összegnek, melly legolcsóbb számítás szerint is a Vukovár fumei vasut létre hozatalára szükséges volna. A szállítás ezen vonalon — olesőbb lenne minden mázsánál legalább 16½ kral mint a tervezett vasuton; és miután a kereskedés itt általános nyereseményekkel üzetnék, a szállítás gyorsasága koránsem ér föl a szállítás olesóságával. — De a mi legfőbb még nincs bebizonyítva hogy Vukovár

és Fiume között szakadatlan vasut vonal létesíthető, sőt mind Wallau ur legujabb munkálatairól tett jelentések, mind pedig az általa 1 óre számított 2 hüvelknyi emelkedést azt bizonyítják, miszerint Vukovár és Fiume között szakadatlan vasut vonalat huzni nem lehet. De ha lehetne is, mindenesetre igen czéltalan lenne, miután szerző combinaioja szerint — a versenyt a vízi szállítással ki nem állhatná, a kereskedők mindenesetre az olesóbb közlekedést használván a drágább helyett. — Fiume kerület érdemes követei ellen észrevételüknek legfőbb pontjai: 1) A Vukovár — fumei vasut lehetséges. 2) Jövedelmező. Az első azonban nem látszik elég erővel birni; miután a derek követ urak az emelkedést ¾ hüvelkkel kevesebbre veszik, mint maga a munkálkodó mérnök ur, továbbá hivatkoznak a simeringi és trieszti hegyekre, hol azonban a vasutak még csak készülöben vannak, s így az eredményt még tudni nem lehet. — Ezen állításukat tehát inkább forró vágyaiknak nyilvánításul, mint a vukovár-fumei vasut lehetősége bebizonyításul lehet venni. Még kevésbé valószínű a jövedelmezőséget illető második állításuk, ugyanis: 3,200,000 mázsa terhet vesznek föl, mázsájától 1 ezüst fót számítva, hogy megforduland egy év alatt a vukovár-fumei egész vonalon. Amde ezen terheknek egy része Horvátországba, más része Karinthiába — harmadik része Zengnek, negyedik Fiuménak a Luiza uton fog szállítani, míg a követ urak számításuk szerint is: s így nem fogják az egész vonalt áthaladni, s nem is fizetethetnek minden mázsától — melly rövidebb utat vesz — egy pft. Ezek szerint igen jól mondja a Budapesti Híradó vezére: hogy a Vukovár-fumei vasut a mint a dolgok most állnak — nem egyéb, egy mindenesetre igen költséges, és eredményeire nézve igen kétes kimenetű vállalatnál, mellyet a pium desideriumok közé, mind addig méltán számíthatni, míg csak technicus kivihetősége, és finansziális hasznai bővebben nem bizonyíthatnak be, és tökéletesen tisztában nem lesznek. — Hogy 43 mege adta utasításba, ez csupán annak szomorú bizonyosága, mikép nálunk szépenhangzó phrasissokkal, oly kiadások megajánlására is föllehet tüzelni a könnyven gerjedező, de kitérésrel nem bíró hazafiakat, mellyek előre ki sem számítottak, és nem is tudattak akkor midőn már megajánlottak! Részünkről miis egyet értünk ebben szerzővel s addig még a dolgok jobban meg nem érnek, s a körülmények kedvezőbbekké nem változnak, igen is elégségesnek véljük az általa tervezett sziszek — károlyvári vasutvonalat és az eszék-broodí csatornát. Olivér.

Társulatok és intézetek.

Siket-néma intézet keletkezése Pesten. Az emberiséget önvéte nélkül erő tömördek csapások és szerencsétlenségek közül egy s talán legsúlyosabb s minden jobb érzésü kebelt megrázó a siket-nemaság. A vakság is bizonyára oly gyászos eset, melly az embert az élet igen sok élvezeteitől megfosztja, nem gátolja mindazáltal őt az állatok sorából kiemelkedni; mert meghagyván neki a hallás és beszéllés műszereit, legtöbb tárgyakról fogalmat szerezni, gondolatait embertársaival közleni, azokét tökéletesen megérteni s így magát a tudományokban s némelly művészetekben kimivelni képes. Nem így ellenben a szegény siket-néma, — ez az istenségről, vallásról, házáról, társadalmi viszonyokról stb. ha csak szakértő tudós által nem vezéreltetik, fogalmat sem szerezhet magának, s így az állattól valljon miben különbözik? Ezen szomorú bajnak következményeit csak utólagosan gondolva is át, nem kell e minden honfink szíveiből örvendezni, hogy honunk fővárosában siket-néma intézet keletkezik, oly siketnema intézet pedig, mellyben ezen szerencsétlenek élőszovali vagy főhanggali beszédre taníttatnak. Az intézet tulajdonosa s oktatója t. K ő s z e g h y Benjamin orvos ur, kinek azon ritka szerencse vala föntartva, hogy elhagyott ártatlan polgártársait az emberiségnek visszaadja. Buvárkodásainak s physiologiai ismereteinek sikerült a beszéd műszereit kellő mozgásba hozni, azokból minden egyéni kivétel nélkül hangokat kicsalni, s e hangokat tökéletes mindenki által érthető beszédde alakítani. Ez nem kis föladat volt! nagy föladat fog maradni még mindig teoriáját a gyakorlatban kivinni. Azonban hogy ez K ő s z e g h y ur buzgalmanak s kitérésének, — mert valóban nagy bekeztetés kívántatik egy siket-nemávali banáshoz, — ezentul is minden siketnemánál sikerülni fog, tökéletesen meg vagyunk győződve. Ismerünk ugyanis több siketnemat, kiket K ő s z e g h y ur 3—4 év lefolyta alatt, — melly időközben leczkét is szerencsénk volt többször meglátogatni — nemcsak főhangon beszélni s bár kivel élőszoval társalognatni tanított meg, hanem ezenkívül a vallásban, számvetésben, természet-történetben, meteorologiaiban oktatást adott. — K ő s z e g h y orvos ur iparkodásának eredménye lön, hogy a n. m. kir. helytartó tanács nékie siket-néma intézet Pesten leendő föllállítására kegyesen engedelmet adott, t. pest megye lelkes rendei pedig azt

országossá tenni förekedvén, követeinek, annak kivívását utasításul adák s a többi ns. megyéket, városok és törvényhatóságokat hasonló utasítás adásra fölhítták mi a legtöbbeknél viszhagra is talált. — Azt mondhatná valaki vannak több siket-néma intézetek Európában igen, de azokban csak írni, azt érteni, egyes hangokat s mesterkelt tagjartatási jelekkel, egyedül az együtt tanultak által érthetőket adni, nem pedig folytonosan beszélni taníttatnak a növendékek. Átláttak ezt Pest több jeles polgárai s aláírást nyitának a vállalat előmozdítására, s mint halljuk szép számmal aláírtak már. Ezeknek következtében erősen hisszük, hogy a ns. városi tanács és választott polgárság sem fogja részéről a teendőket elmulasztani. A magános intézet folyó év october elsőjén fog megnyitást, mit az illető szülék s minden emberbarát figyelmébe s munkás részvétebe ajánlunk. A vidéki növendékek bizonyos díjért szállással s élelemmel is az intézet által fognak ellátatni s a szegények ingyen nyerenek oktatást, — de csak oktatást. — Mint t. K ő s z e g h y urtól értettük a siket-néma ötödik évén tul minél előbb kezdetük meg az oktatás, annál több siker reménylhető. Az intézetben a siketség, valamint a beszéllő műszerek, — ha ezek is h. basáknak találtak, minden az ezt nem ellenző egyénnel gyógyíttatni fognak. Részünkről t. K ő s z e g h y urnak pártolását s növendékeinek előmenetelét ohajtjuk: egyzersmind K ő s z e g h y urat minden honi hírlap t. szerkesztőségének figyelmébe ajánljuk, sziveskedjenek őt s üdvös intézetét lapjaikban a hazával megismertetni. — Közli Dr. Török József.

Pesti kényszerítő dologház intézet javára folyó 1844dik évi julius hónapban következő jötevek valának szivesek adakozásokkal járulni: T. cz. Rothschild S. M. báró ur 500 pft, Polgárhitet letéző urak juliusban 30 ft, Pisztor Jakab ur 5 ft, Fodor Ferencz 3 ft, Varga Samu 1 ft, Szinger David 6 ft. T. cz. Havas József ur a fölle vett 15 öl kövek árából minden önlél 1 váltóforintot engedett, Schaffer János választó polgár ur az építési fafuvarozáshoz egy napra szekerét engedte, Wieszer Ferencz választó polgár ur hasonlóan négy nap, Coffin Károly választó Polgár ur hat fuvart, Kasselik András ácsmester ur egy nap 1 szekérel fuvaroztatott, Bauersachs Antal polgári hentes ur 8 nap 1 szekérel fuvaroztatott, Feszler József választó polgár ur 1 szekérel követ, Kohlmann Máté ur 4 öl követ Steinberger Mihály ur 6 mérő meszet, Szevera János polgári hentes ur, 100 font lisztet, és 25 font zsirt, Molnár Péter ur 3 öl követ fuvarral együtt. Melly szives részvétükért, és adakozásukért, az igazgató bizottság részéről ezennel halálköszönetet nyilvánítatik. Keresztes Károly város Hadnagya, és bizottsági Jegyző.

A pestbudai hangász egyesület részéről ezzel közhírré tétetik, miszerint annak igazgató választmánya által, a most elő honi langelmek és jeles zenekedvelők ébresztése végett, nagyobb zene-értékű magyar Cantate készítése s beküldésére 25 darab arany jutalom díj, és a pályamunkára ügyelő bizottság által, e Cantatéra vonatkozólag következő föltételek határozottak. ugymint: 1) Ezen Cantate az ahhoz választott Garay János versében Pest 1843. a 97dik lapon lévő „Cantate“ textusához „Keskeny a való határa“ készíttendő. 2) Csak jó, szilárd és benső zene-értékű szerzemény nyerheti el a jutalmat, s e szerzemény előadásának legfőbb félőráig szabad tartani. 3) Az éveget kinevezett vizsgáló bizottság meghatározza, a beküldött szerzemények közül mellyek adassanak elő a hangász-egyesület nyilvános versenyében, melly alkalommal a jelenleendő közönség titkos szavazattal maga ítélteti oda a kitűzött jutalmat a legjelesebb szerzeménynek. 4) A pályamű az egyesület tulajdona marad és szabadságában áll azt nyomtatásban kiadni; mi ha meg nem történik, a beküldőnek megengedtetik a mű lemasoltatása. 5) A többi művek az illeto beküldőknek visszatartatnak. 6) A szerző vagy pályázó született magyar vagy legalább Magyar- vagy Erdélyországnak lakója legyen, s különösen ügyeljen a magyar prosodiára, névszerint ne írjon a hosszú tagokra rövid hangjegyet. 7) A szerzemények f. évi october végeig küldessenek — be az alóliit egyesületi titkárhoz (Pest, váci-utca Steinbach házában lakjába.) 8) A nagy hangszakra készíttendő szerzemény Partitúrája (mellyen kívül a dalnokok magán s egyes karszerepeiket is külön példányokban lemasolva be kell külden) idegen kézzel írva s jelmondatul legyen ellátva, mellyhez egy bepecsételt a szerző nevével magában rejtő levél melléklendő, s ennek borítékára szintén azon jelmondat legyen írva, melly a partitúrán leend olvasható. Az igazgató választmány, és pályamunkára ügyelő bizottság meghagyásából közlik. Mátray Gábor bizottsági elnök, Ritter Sándor egyesületi titkrok.

K. kinestári Szolnok városában lévő tanodának nyilvánítása.

Mintán ő cs. kir. Főlsége t. ns Hevesmegyében kebelzett Szolnok városában létező tanodát a folyó évi május hónap 17dik napján 23,913. sz. a. kiadott legkegyelmesebb rendeletében a nyilvános intézetek, s tanodák sorába fölvétetni kegyelmesen megengedte, ezen kegyelmes királyi rendelet ezennel közhírré tétetik, s iránta hazánkban úgy, mint külső tartományokban mindenki értesítetik. — Költ Szolnokban augusztushó 18dik napján 1844. — 1—3

Dunavizállás: aug. 21én: 11' 10" 0" 0 föllött.